

"ותן חלקנו בתורתך"

הגמרא אמרה

"ותן חלקנו בתורתך"
סדרת שיעורים על
מעלת התורה ומקומה לימודה

מפני כי התורה הוא השכל העליון וקשה לקנות התורה שהיא שכל העליון לכן צריך שיהיה אל האדם הכנה לקבל התורה ואליכ לא יקבל איזה והכנה שצריך לתורה הם דברים הרבה מאוד עד שהוא ראוי אל התורה כי האדם הוא בעל גוף והתורה היא שכל אלהי לכן צריך האדם שיהיה רחוק מן המדות שהם גשמיים וצריך לדבק במדה שהיא שכלית ועיקר המדה שהיא שכלית היא הענוה כמו שיתבאר ענין זה במקומו ולכן אי אפשר לקנות התורה כי אם בעל מדה זאת:

מהר"ן נתיב חינוך

התבאר בזה כי עיקר התורה לאשר האדם נמשך אחר השכלי וגובר על הגוף הגשמי ומסלק אותו ובוה נעשה האדם שכלי ויותר מזה כאשר יש לאדם מונע מצד הגשמי שלא יעסוק בתורה והוא הענוה האדם עומד כנגד מונע הזה וגובר עליו ועוסק בתורה שעל ידי זה נחשב האדם שכלי גמור כאשר מבטל גופו הגשמי:

ס"ו ע"א

הסכמה לדעת המקום

קדושה שנתן השם ית' למלאכים שהם נבדלים מן החמרי אבל לא נתן להם רק קדושה אלא גם לישראל נתן להם שתי קדושות מפני שהאדם בעל חומר ולפיכך נחשב האדם כמו שכור שהוא גשמי לגמרי שאין עמו השכל כך האדם הוא גשמי בעל חומר וכדי להרחיק את האדם מן החמרי נתן לו שיהיה קודש קדשים שלא נמצא דבר זה במלאך. אף על גב שנתמצא אצל המלאך קדושה כדכתיב ובמאמר קדישין שאלתא אבל שיהיה קודש קדשים דבר זה לא נמצא בהם. אבל האדם נמצא אצלו שהוא קודש קדשים היינו שיש באדם סלוק הגשמי על ידי התורה ובה האדם קודש קדשים כי התורה היא קודש קדשים. ובדאי המלאך יש לו מדריגה זאת שנמצא קדושתו בפעל אצלו ודבר זה לא נמצא אצל האדם כי הוא גשמי. אבל מצד שהאדם דבק בקודש הקדשים היא התורה השכלית העליונה שאין המלאכים מגיעים שם. וזה שאמר שהוא כמו השכור אשר השכור בעל גשם ומפני שהוא בעל גשם יש כנגד זה לאדם התורה האלהית ובה האדם הוא קודש הקדשים. כלומר המדרגה העליונה שהיא קדושה על קדושה:

תני רב הונא

אמר לך רבי יוסי: יום אחד הוסיף משה מדעתו. ותיא: אשלישה דברים עשה משה מדעתו והסכים הקדוש ברוך הוא עמו: הוסיף יום אחד מדעתו. ופירש מן האשה, ושפך את הלוחות.

ס"ו ע"א

הוסיף יום אחד מדעתו. הכנת האדם והאומה אל התורה, הרי היא בכלל תורה, וההכנה הזאת גם היא מהמקור האלהי נובעת. אמנם ישנן הכנות כאלה, שכליות ומוסריות, שהן צריכות להיות מוכרות ברוח האדם פנימה, וכך ודאותן צריך להיות מחודרת [מחודרת] כותכיות הנשמה, עד שעל ידו יוכל האדם להיות כבר כלי מוכן לההדרכה האלהית שתופיע עליו, ולתורה אלהית מסורה. שתלמדוה ארחות חיים. וגם זאת ההכנה לישראל, מכוחו של משה צריכה להיות.

ס"ו ע"א

ופירש מן האשה, עם כל הרוממות שיש ברוח האדם כנדלו וטהרו, הרי [הוא] אסור במאסר פרטיותו. אכונג דעה זו לדעת הקב"ה היא מפכימה. רעה נאמן אינו יכול להיות גם מעט קט מוטנר במסגרת מצמצמת את הפרטיות שלו, אפילו מצד איזה מנע טבעי. ועולמו, עגלם ר' הוא, עולם כללי, כולו קודש. אבל לא ממקור דעת עליון, תצא הכרחיותה של שמירה זו, אלא מדעתו. אבל הולכת היא למשרים למעלה למעלה ומסכמת לדעת המקום. והיכוד להשתאבות הנשמיות התמידית באין הפסק רגע, בנשמת כל עולמים, שרק משם יוכל זיו התורה להופיע לאור עולם באוצר חיים, הוא מה שפירש מן האשה מדעתו, והסכים הקב"ה על ידו.

ס"ו ע"א

לגבי שבועות, אומרת הגמרא "שלישה דברים עשה משה מדעתו, והסכים הקדוש ברוך הוא עמו: הוסיף יום אחד מדעתו...". משה רבנו הוא בעל דעת אנושית מיוחדת שמסכימה לדעת המקום. "אתה חונן לאדם דעת", דעת זו היא צלם אלוהים שבאדם. משה רבנו הוא יצור אנושי כזה, שאף-על-פי שדעתו היא אנושית, עם כל זה היא מכוונת ממש לדעת המקום. אין הכוונה - "הסכים הקדוש ברוך הוא עמו" להסכמה אנושית רגילה, אלא ל"איגלאי מילתא למפרע", גילוי דבר למפרע. משה רבנו הוסיף יום אחד, ומתוך כך התברר שכך היתה דעתו של הקדוש-ברוך-הוא מלכתחילה. דעתו של משה רבנו שייכת ומסודרת מלכתחילה עם דעת הקדוש-ברוך-הוא.

איתמר הובנה, אילולא

הגמרא מבטאת כמה פעמים שמשה רבנו הוא כינוי לתלמיד-החכם: 'משה! שפיר קאמרת'. כל לתלמיד-החכם הוא 'התיכה' של משה רבנו. מאמר זה מלמדנו לתפוס את הדברים בשלמותם, בגדולתם. נכון שאנו רואים מדרגות נשמיות אישיות פרטיות שונות, אבל באמת זו הסתכלות שטחית. האמת היא שאנחנו חלק של כלל ישראל, חלק של הנשמה הגדולה שמקיפה את כולנו, מראש מקדם, מקבלת התורה ועד כל הדורות כולם. אנו פירודים של העובדה האלוהית המקיפה דורות עולמים, של עם זו יצירת לי' (ישעיה נג כא) 'אשר בחר בנו מכל העמים', שמתגלה בכל מיני מדרגות וכל מיני גוונים של 'תן חלקנו בתורתך'. זאת הסתכלות יותר אמיתית, יותר ממשית ריאלית. יש הסתכלות רגידית, ויש הסתכלות מצד זרם החיים שמקיף אותנו. הכינוי 'משה' שניתן לתלמיד-החכם אינו ביטוי בעלמא, אלא ענין עובדתי מציאותי. כל האחיזה של האדם מישראל בתורה היא מתוך עובדת החינוכית הכללית שמקיפה אותנו. 'תורת ד' תמימה' (תהילים טו ח). הסתכלות ישראל בתורה היא מתוך ונתן אמיתית... "שיחת רבנו, ארבעים ושמנה מעלות של קנין תורה, ב' סע' 108. "כל לתלמיד-החכם הוא חתיכה של משה רבנו, צינור מיוחד של מציאות התורה בתוכנו. ואין זו מליצה שכל לתלמיד-החכם הוא מנשמת משה רבנו, וגם נקרא משה: 'משה שפיר קאמרת'. בכל חלקי גדולתו של תלמיד-החכם, מופיעה דרגת משה רבנו. הלב, המוח, האישייות של תלמיד-החכם, הם הופעה וגילוי של תורה, של סיני, של נשמת משה... "שיחת רבנו, הכנה אל הגלות, סע' 5 (נדפסה בעטורי כהנים, גיליון מס' 122, אדר ב' תשנ"ה).

איתמר הובנה, אילולא

ושכר את הלוחות. מצד דעת נבונה לבדו, לא היה צורך לשום קלקול ושכירה שיהיה בעולם. הטוב המוחלט המתפשט לאין קץ ותכלית, כל רע לא יגורוה. אבל דעת הנבונה, הולך הוא ומשתפל עד התאים לדעת החתון, להכריע עולמים מובילים ויצורים בעלי חפץ וכך מצומצם אל השאיפה הבלתי פוסקת של הטוב העליון, שדוגמא נרץ, הפסק ותכלית, אין לו. זוהי דעתו של משה המסכימה עם דעת עליון, שהיא מוצאה מטרה בשכירה לשם חיקוק, שלמי גודל האיכות של השכירה תוכר האיכות הגדולה הכפולה ומכופלת של התיקון, כדרך שתוכר מהוצאה של איו הכנה מסחרית על הריחוק המקוה בה בהצלחתה. ע"כ דוקא ע"פ דעתו של משה, שהקב"ה מסכים עמו, כאה שכירת הלוחות. ומשברים אלה, הנוראים, ילוקט אחר אל אחר אור ישועת עולמים שלמים, עין לא ראתה אלהים וזולתך.

ס"ו ע"א

תניא רבי יוסי אומר: ראוי היה עזרא שתינתן תורה על ידו לישראל, אילמלא לא קדמו משה. במשה הוא אומר וימשה עלה אל האלהים, בעזרא הוא אומר "הוא עזרא עלה מבבל", מה עליה האומר פאו תורה - אף עליוה האומר להלן תורה.

ס"ו ע"א

הוא עולה עלה מנבל מס פליים כו' אף פליים האומר להלן מוכר כו'. מלה מוכרם בעליהו מנבל לפי עמויה דה"י מחכים כמו משה שנלה אל האלהים וק"ל:

אילולא

בפרק בתרא דפסחים (ע"ג א) ג' הקב"ה מכרו עליהם בעצמו על רווח הדד בערי ואינו חושב ועל העני המחויי אבידת לבעלים ועל עשיר המעשר פירותיו באנצא ע"כ ופי' זה כאשר הקב"ה מכרו עליו בעצמו, ונראה זה על ידא חטא הנמור מבלי שיש ספק כי השי' הוא בבור בעצמו. לכן אמר שהקב"ה מכרו עליה, ר"ל כי ידאת חטא שלו השי' מכרו עליו. ומה שהשם ית' מכרוהו הוא בבור ואין בו סום ספק כמו שהוא ית' בבור, וכך ידאת חטא אשר מכרו עליו בבור עד שאין ספק בידאת חטא שלהם.

איתמר הובנה, אילולא

אמר רב כשעזר עשה משה למשה מצא להקב"ה וקישב כתיבם לאותיות אמר לפניו רבשען מי מעכב על ידך אמר לו אדם אחד יש שעזר לזכות בספק כמה רוחות תקיבא בן יוסף שמי שתודד לזרוע על כל קץ וקץ תלין תלין של הלכות אמר לפניו רבשען הראוי לי אמר לו חזר לאחור תלין וישב בספק ושמנה שוחות ולא היה יודע מה הן אסורים חשש כתיב כתיב שנתע לזר ר' אודי אמר לחתלמיו רבי כעין אמר להן הלכה למשה מסיני נתישבה דעתי וז' יסובא לפני הקב"ה אמר לפניו רבנו של עולם יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה עליו אמר לו שחוק כן עלה במחשבה לפני

איתמר, ב"ט

אמר לפניו, רבנו של עולם, שקלתי כמשה ואהרן, לא יתבטל מעשה ידי בחיי, אמר הקדוש ב"ה איך אעשה? ימות שאלו? שמואל לא ירשה, ימות שמואל? מפני שהוא צעיר ורענו אחריו, אמר הקדוש ב"ה אקפין עליו וקנה

איתמר

למה קוראים ספר רות בעצרת, בזמן מתן תורה?
למי שמנילה זו כולה חסד והתורה כולה חסד
שנאמר (משלי לא, כב) ותורת חסד על לשונה.

(מדרש ליקוט סו"ט)

הלכה:

ת"ד: אין יוצאין מארץ לחוץ לארץ אלא אם כן עמדו מאתיים בסלע;
אמר ר' שמעון אימתי, בזמן שאינו מצא ליקח, אבל בזמן שמוצא ליקח,
אפילו עמדה טאה בסלע לא יצא.

וכן היה ר' שמעון בן יוחאי אמר: אילמלך, מחלוק וכלית גדולי הדור
היו, ופרטיו תזור הני, ומפני מה נעשו? מפני שיצאו מארץ לחוץ
לארץ. (כ"ב צא, ב"ר נח טו)

14

א"ל יתשע בן קרחא: מפני מה נעשו? שהיה להם לבקש רחמים על
דורם ולא ביקשו, שנאמר (ישעיה נ"ג, יג) בְּצַדִּיק יִצְלָח קְבוּצָתוֹ. (ב"ב ס"ב)
מהרש"א: בועק על צרת הקיבוץ והרבים, (כי הרבים נקראים קיבוץ
בכל מקום), יצילוך מן השמים. ע"ד שאמרו: המבקש רחמים על חבריו
הוא בענה תחילה.

א"ל יתשע בן קרחא

16

את המקור הזה מדברי חז"ל על הכתובים הגדולים, "שהיה להם לבקש רחמים
על דורם", הביא רבנו לצדור שינו, כאמור, לפי השייכות של ערך הכתובה אל מדרגת
החסידות ומצותה. אכן לעומת זה הגה למוזנז עוד חז"ל את החיוב הזה "לבקש
רחמים על הדור", שהוא מוטל על גדולי הדור ופרטיו הדור בכלל. כבבא בתרא ד'
צא: ר' שמעון בן יוחאי קובע את ערכם של אילמלך ושלוחן וכלית שהיו גדולי
הדור ופרטיו הדור; רב, רבן של כל בני הגולה, המסדר את ריכוזו של מעמד
התורה בבבל. מסיף לזה בינתים את ערך זכות אבות שלהם, שהיו בני אהו
חסיד, נשאי יתודה נחשון בן עמינדב שקידש שם שמים בקפדון אל הים תחילה, י"
סגס וזכו לו לא עמדה להם כלפי עויבת הארץ, (ופי' הגאון בעל עיר-יעקב שם הזיה
להישר שזכות העילה לארץ מועיל גם כשאין זכות אבות), — ורבי יתשע בן קרחא
מסיים על זה: "שהיה להם לבקש רחמים על דורם", שנאמר בועקך יצילוך קטבורי"
ופירש רש"בי: "ע"י שתצטק לקצת תנחומים הנצלה, והמניעה מה נחשבה שם
אח"כ "שנתאשו מן הגאולה". לפי ענין הדור, ערבו וצרכו, מחשורו ומתגלה יותר
ויותר החיוב של מדת החסידות הזאת (והדורשי הרשב"א כחובות י"ט שאין אדם
משים עצמו שאינו חסיד), של בקשת רחמים על הדור. בקשת הרחמים היא, כדברי
רבנו ז"ל, העשיה בפועל, כלבדודי' שכלל לבבנו ממעמקי הנפש ומשתחככת
בנמיחותה, אשר ממנה תמשך, עם כל הישרת המעשים וכוונותיהם, הכפרה והתשובה
והזכות לעילוי כבודו של השי"ת כבכבודם שלוחם וגאולתם של ישראל.

א"ל יתשע בן קרחא

17

אם אין ישראל — אין תורה

ישראל התורה הם שני צדדים של דבר אחד. יבחר בנו מכל העמים ונחן לנו את
תורתו. יש ביטוי מיוחד של "אדור החיים" הקדוש: אם אין ישראל — אין
תורה. ישראל הם הכתובת של התורה. התורה הזאת שאנו מברכים עליה,
לומדים אותה ומקיימים אותה — יש לה שורש עליון. חמדה גבוהה. תורה מן
השמים, ניתנה לנו במאבק, לאחר נצחוננו של משה רבינו בהורדתה ארצה.
התורה פנתה אלינו וירדת אלינו — ירד ד' על הר סיני. התורה נצרה כך
וסדרה כך כדי להופיע בעולם-הזה אלינו ועל ידנו — ולא על-ידי משהו
אחר. ומתוך כך, לו יצוינו שאין ישראל בעולם — אין כתובת של חלות התורה.
שאלה: האם הכתובת הזאת היא רק ענין טכני חיצוני של חלות או שהיא ענין
יותר פנימי?

תשובה: הכל ענין אחד. אין פנימי לתוך חיצוני לחד, נשמה לתוך גוף לחד.
ישראל ותורה הם מציאות אחת ואחדות אחת. "עם זו יצרת לי, תהלתי
יספרו". כך הוא סדר התגלות האלהות בעולם, וכן במלכים: "הנה נא ידעתי
כי אין אלהים בכל הארץ כי אם בישראל". כך העובדה האלהית.

אם אין תורה — אין ישראל

כשם שאם אין ישראל אין תורה, כך לא פחות מזה: אם אין תורה — אין
ישראל. וכך יש להבחין בצורה אמיתית את שני המורשים הידועים, כתנא דבי
אליהו: ישראל קדמו לתורה ובקבלת רבה: "מי נברא בשביל מי, התורה
בשביל ישראל או ישראל בשביל תורה?... תורה בשביל ישראל". באים אנשים
אפיקורסים לעסוק בביוורים על "דת ומדינה" ואומרים — אם-כן, הלאומיות
והמדינה הן מעל לתורה! צריך להבחין בצורה אמיתית: נכון שישראל קודמים
לתורה, אבל יש לזכור על איזה ישראל אנו מדברים. כשמדברים למשל על
ראובן — הכוונה לראובן החי, החי בחיובות פנימית ונשמתית. וכך גם לצדור
יש נשמה — נשמת האומה. כשאנו מדברים על ישראל — הכוונה לישראל החי
בכל מלואו, נשמת ישראל. הביטוי "ישראל החי", ממילא כולל את התורה
המופיעה בכל פרטיה ודקדוקיה.

למר ששני דברים יש בענין זה, אחר — הפנה בקל מצוה
וצבונה שמהנה לצלוי כבודו של מקום כמה שפיריותיו עושים
נתת רוח לקניו. ועוד — הצער והתקשה על עלוי הכבוד הזה
שיצטוה בשלמות פעליו כבודו של ישראל ושלוחן:

ואמנם עוד עקר שני יש בקבלת התקידות, והוא, טובת הדור.
שהנה ראוי לכל חסיד שיחפון בקמפיו לטובת דורו פלו, לזכותו
אוקם ולהגן עליו. והוא ענין הפתוח (ישעיה ג, י), "אמר צדיק
כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו", שקל הדוראי אוכל מפרותיו.

10

וכן אמרו זכרונם לברכה (בבא בתרא טו, א), "ה'יש פה עץ"
(במדבר יג, כ) — "אם יש מי שפגן על דורו קצין". ותרצה
שזהו רצונו של מקום שיהיה חסידו ישראל מזכים ומקפדים על
כל שאר הפדגות שבהם, והוא מה שאמרנו זכרונם לברכה פלוכל
ומנינו (ויקרא רבה ל, יב), "יבואו אלה ויכפרו על אלה", שאין
הקדוש ברוך הוא חפץ באבדן הרשעים, אלא מצוה ששלת על
החסידים להשפיל לזכותם ולכפר עליהם, וזה צריך שיצטוה
בקבלת צבוחו וגם בתפלתו בפעל, דהיינו, שיחפיל על דוראי

לכפר על מי שצריך פקרה, ולהשיב בהשוכה מי שצריך לה,
וללמד סגוריא על הדור פלו.

20

הקדוש ברוך הוא אוהב אלה למי שאוהב את ישראל, וכל מה
שאדם מגדיל אהבתו לישראל, גם הקדוש ברוך הוא מגדיל עליו,
ואלה הם הרעיים האמתיים של ישראל שהקדוש ברוך הוא חפץ
בהם תרבה, שפוקרים צדקם על צאנו ודורשים ומשפילים על
שלוכם וטובתם. בכל הנרכים, ועומדים מתי בפני להתפיל
עליהם לבטל הנגרות הקשות, ולקחת עליהם שצרי הנקרה. הא
למה זה דומה? לאב שאינו אוהב שום אדם יותר ממי שהוא
רואה שאוהב את בניו אהבה נאמנת, והוא דבר שהשבע יעיד
עליו. והוא ענין פהן גדול שאמרנו עליו (מכות יא, א), "שהיה
להם לבקש רחמים על דורם ולא בקשו", וכן אמרו (שם), "שהוא
נבדא דאקליה ארוא ברוחק תלת פרסי דרבי יהושע פן לוי, ולא
אשטעי אליהו כבוד". הרי לך החובה הששלת על החסידים
לבקש ולהשפיל על בני דורם:

א"ל יתשע בן קרחא

19

ה. כשלומדים תורה לשמה עושים חסד עם כנסת
ישראל. הא כיצד, דוח האומה מתחוק על ידי מה שבניה
מתפרנסים בפרנסתם הרותינת מפרי רוחה, והתורה כולה
היא מלאה רוח ישראל, וכל יחיד העוסק בתורה הוא מנלה
כח חיים חדש בנשמת ישראל ע"י המזון הנשמתי שהוא
מקבל מהתורה. וכל מה שהתלמוד יותר מואר ומוכתר יותר
בדעה רחבה ובשכל טוב, וכל מה שמתוספת בו יותר נדיבות
לבב וטהרת נפש, כן כח החיים הישראלים הולך ומתגלה
על ידו ונתון להאומה כח ושמתת חיים להתעורר ולקום.
וכל הרפיונות שבאים לעולם ברוח ישראל, מקורם הוא
שכחת התורה ורפיון ידים מן התורה.

ו. יסוד תורה לשמה הוא הנכרת כחה של כנסת ישראל,
הומצאת גנוה בקרבנו. וכל מה שנוציא יותר אל הפועל
סעיפי ידיעות והרחבת רגשות ממנה, הגנו מנדלים את כחה
ומהירים את יפעתה, והריונו מנדילים את התורה עצמה,
שהיא רוחניות החיים האמתיים של כנסת ישראל, הצפונה
בנו, והחבויה בכל התורה כולה ובכל פרט מפרטיה.

א"ל יתשע בן קרחא

20

ביום מתן תורתנו, שאנו חוגגים אותו בשמחה של קדושה כל-כך עמוקה, צריכים
אנו לזכור, כי לא רק ברצון חפשי קבלנו עלינו עולה של תורה; אלא בכפיית הר
כניגית עלה הדבר. מתוך אמר-סלה של "אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם
לא" — שם תהא קבולתכם" יא נחרת התורה במעמקי נשמתנו.

ועתה, כאשר הגנו צריכים לשוב לימרי-עלומינו וצעדי התחיה הלאומית נשמעים
בה קולם הפועם, עוד הפעם הגנו שבים למעמד רציני כזה. עוד הפעם הגנו עומדים
סוף כל סוף לקבל את התורה מתוך כפיית הר כניגית בתור סס-החיים של תחית
האומה ובנינה בארצה.

10

אמנם יודעים אנו, כי סוף-כל-סוף מדת-הגבורה בא תבא, אבל דוקא מתוך הגורה
והתקנה, ולא מתוך האידאליים המפשטים, שיפעת עץ רבב וראמץ קורי עכביש להם.
דוקא מתוך ההכרח הגדול והעצום, מתוך הגבורה של מעלה, מתוך קול ד' בכה,
מתוך קול ד' שובר ארזים, מתוך הקול המעיש הררי-עוד ומפוצץ גבעות עולם.
והקול הזה בעו רעם גבורתו שוב הוא כופה עלינו הר כניגית ואומר לנו: אם אתם
מקבלים את התורה מוטב, רק אם אנתנו מקבלים את התורה, את מקור החיים
והאורה, והיה תהיה לנו תחיה לאומית תמה וברה, אדירה ואיומה, רק אם אנתנו
מקבלים את התורה ושמים אותה למורת חיים ותקו-לאום בארץ עברנו ועמדנו,
בארץ ישראל, תהיה תחיתנו הלאומית תהיה מבוססת, בעלת שרשים חוקים ואמיצים
ואחרית ותקוה, תהיה שתחורר באור-חיים בתוך כל השדרות של האומה, הרחוקות
והקרובות, שתפליא את כל העמים בפלאי הופעותיה.

20

וההכרה הגדולה הזאת הולכת היא ותודרת, הולכת ומתבררת גם אצל אלה אשר
עדיין לבא לפומא-לא גליא להם, והיא עוד תלך ותחודר, תלך ותתברר, וכמא
ומקדם היא תגלה בחיים ובפועל את אותו הכח המכריח המקים אותנו לתחית אמת,
ומתוך גבורת החיים וההויה של כפיית הר כניגית, לקבל על ידה את דבר ד' בתור
חק חיים ומשפט לאם בארצנו, נשור ונחיה להיות לעיני כל הגוים למה שאנו
מוכרחים להיות, — להעם הגדול והקדוש על אדמת-הקדש כימיי-עולם וכשנים
קדמוניות.